

FİRKATÎ - REYHANÎ BİR BİLE DEĞİL [TERS AYAK DEYİŞME]

Metin ÖZARSLAN

Firkatî ile Reyhanî arasındaki deyişmelerde kullanılan ve elimizde sınırlı sayıda örneği bulunan bu ayak “dermanı bir bile değil” ifadesinin 18 Ekim 1971 tarihinde Erzurum’da yapılan deyişmede işlenmiştir. Bu deyişmede kullanılan “ters ayak”, kullanılan kavramlara tezat olarak karşı kavram kullanımına dayalı bir şekilde yapılmakla birlikte âşık tarzı şiirde fazla yaygın değildir. Bu türde kullanımlar yine sınırlı sayıda örnekleri bulunan “devrimli ayak”ta ve “tekrarlı ayak”ta olduğu gibi modern şiirin imkânlarının âşık tarzı şiire uygulanmasıyla elde edilmiştir.

Firkatî	Kimin kılıcıdır sivrisi iki Zulüme uğramış yavrusu iki Şu deli gönlümün ağrısı iki Neyleyim dermanı bir bile değil
Reyhanî	Ali’nin kılıcı sivrisi iki Hasan’la Hüseyin yavrusu iki Hakikî, mecazî ağrısı iki Tabipten ihsanı bir bile değil
Firkatî	Şeytanın oyunu üç der eskiler Yiğidin düğünü üç der eskiler Herkesin öğünü üç der eskiler Soframın devranı bir bile değil
Reyhanî	Gusülün adedi üç der sofular Sofranın nöbeti üç der sofular Hayatın müddeti üç der sofular Ölüm kabristanı bir bile değil

Firkatî	Korkağın kösteği dördtür bilesin Yiğidin desteği dördtür bilesin Gönlümün isteği dördtür bilesin Güzele fermanı bir bile değil
Reyhanî	Abdestin farzıyla erkânı dördtür Dünyanın köşesi dört yanı dördtür Müminin mezhepte erkâmı dördtür Münkirin imanı bir bile değil
Firkatî	İslâm’ın şartını beş koymuş koyan Elin kerratını beş koymuş koyan Aşkın sıratını beş koymuş koyan Gönlümün gümanı bir bile değil
Reyhanî	Mübarek kandilin ervâhı beştir Beş vakit namazın mubahı beştir Erenler şahının izahı beştir Cahillere yani bir bile değil
Firkatî	Yaz ile baharın ayları altı Her ayı bir oktur yayları altı Şu deli gönlümün vayları altı Neyleyim duyumu bir bile değil
Reyhanî	Amentü billâhın mânâsı altı Sübhaneye kefin hânesi altı Besmelenin saydım esresi altı İçinde “p” hani bir bile değil
Firkatî	İnsan başı süzek deliği yedi Ulu gökyüzünü bölüğü yedi Firkatî kısmetin oluğu yedi Testine dolanı bir bile değil
Reyhanî	Şiddet-i cehennem âlemi yedi Peygamber ordusu âlemi yedi Firkatî vazoda kalemi yedi Aradı Reyhanî bir bile değil